

શ્રાવણ સુદ ૪, શુક્રવાર, તા. ૨૭ -૭-૧૯૭૯

ગાથા-૩૦૮-૩૧૧, પ્રવચન - ૭

આ સમયસાર છે. યે સર્વવિશુદ્ધ અધિકાર બહોત અપૂર્વ હૈ. પ્રત્યેક પદાર્થમે પર્યાય કમબદ્ધ હોતી હૈ ઉસ પર્યાયકો પરકી અપેક્ષા નહીં. સમજમે આયા? જૈસે ઘડા-ઘટ ઉત્પન્ન હોતા હૈ ઉસકો કુંભારકી અપેક્ષા નહીં. હૈ? કર્તા-કર્મકા મહા સિદ્ધાન્ત હૈ યહ. **કર્તા-કર્મકી અન્યનિરપેક્ષ...** આહાહા! કર્તાકા કાર્ય ઉસમે અન્યકી અપેક્ષા હી નહીં. ઘડા હોતા હૈ તો કુંભારકી અપેક્ષા નહીં. વણકર વસ્ત્ર કરતા હૈ તો વસ્ત્રમે વણકરકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! ભાષા હોતી હૈ ઉસમે આત્માકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! સમજમે આયા? યહ અક્ષર લિખનેમે આતા હૈ (ઉસમે) લિખનેવાલેકી અપેક્ષા નહીં. સારી દુનિયાકી બાત કમબદ્ધમે આ ગયી હૈ. કર્તા-કર્મ મહાસિદ્ધાન્ત હૈ. **કર્તા-કર્મકી અન્યનિરપેક્ષ...** અન્ય પદાર્થકી અપેક્ષા નહીં જહાં. આહાહા! જૈસે આત્મામે રાગ હો તો ઉસમે કર્મકી અપેક્ષા હી નહીં ઔર કર્મબંધન જો હોતા હૈ ઉસકે રાગકી અપેક્ષા નહીં. રાગ ઉસને ક્રિયા માટે કર્મબંધન હોતા હૈ ઐસા હૈ નહીં. આહાહા!

યે શરીર ચલતા હૈ ઉસમે આત્માકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! આત્માને ઈચ્છા કી ઈતની અપેક્ષાસે શરીર ચલતા હૈ ઐસા હૈ નહીં. રોટી બનતી હૈ તો રોટીમે સ્ત્રીકી કિ તવેકી, અગ્નિકી અપેક્ષા હૈ—ઐસા હૈ નહીં, ઐસે કહતે હૈ. સમજમે આયા? યે ટોપી જો ઉપર રહતી હૈ ઉસકો શરીરકી અપેક્ષા નહીં. **કર્તા-કર્મકી અન્યનિરપેક્ષ...** હૈ ન? આહાહા! ઝીણી વાત છે ભગવાન! યે બાત યથાર્થપને ન બૈઠે, ઉસે અન્તર્મુખ હોનેકી લાયકાત હી નહીં. આહાહા! સમજમે આયા? યહાં કહતે હૈ, યે હીરેકી બાત યાદ આ ગઈ, શાંતિભાઈકી. હીરા ઘિસતે હૈ ન? ઉનકી દુકાનમે બહોત ૨૦-૨૫ માણસ ઘિસતે હૈ હીરા. ઝળકતે હૈ. તો હીરા ઘસતે હૈ ઔર જો ઉજ્જવલતા (ઉત્પન્ન હોતી) હૈ ઉસકો વો ઘસનેવાલેકી અપેક્ષા નહીં હૈ. આહાહા! સમજમે આયા? શાક પક્કા હોતા હૈ ઉસમે અગ્નિકી, સ્ત્રીકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! યે હોઠ હિલતે હૈ તો પરમાણુ કર્તા ને હોઠ ઉસકા કર્મ હૈ, ઉસમે આત્માકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! આ ચીજ... યે કમબદ્ધમે ડાલા હૈ ક્યોંકિ પ્રત્યેક પદાર્થમે જિસ સમયમે જો પર્યાય હોનેવાલી હોતી હૈ તો ઉસકો પરકી અપેક્ષા નહીં હૈ. આહાહા! સમજમે આયા?

જગતમે કોઈ ભી ચીજકી પર્યાય-કાર્ય, યે પદાર્થકા કર્મ કહો કે કાર્ય કહો કે પર્યાય કહો કે ઉસકા-પરમાણુકા, જીવકા કાર્ય કહો, યે અપની પર્યાયકે કાર્યમે પરકી કોઈ અપેક્ષા નહીં હૈ. આહાહા! આ વાત બેસવી (કઠણ) આખી દુનિયાને હોં. યે ઉપર રહા હૈ ન? ક્યા કહતે હૈ? પાસડા (-પાંસળી). પાસડાકો નીચેકે આધારકી અપેક્ષા નહીં. ભભૂતમલજી આહાહા! પાસડા જો રહા હૈ... પાસડા કહતે હૈ તુમહારેમે? વો નીચેકી અપેક્ષાસે રહા હૈ (ઐસા હૈ નહીં). આહાહા!

ગજબ વાત છે. ભભૂતમલજી! ગજબ વાત હૈ! આહાહા! કહતે હૈ, એક પરમાણુ ગતિ કરતા હૈ, પવન આયા તો પરમાણુ-તિનકા ચલતા હૈ (એસા હૈ નહીં). વંટોળિયા હોતા હૈ ન વંટોળિયા? ઉસમેં તિનકા ઉડતા હૈ, વો તિનકા ઉડતા હૈ તો ઉસકો પવનકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા!

યે પુસ્તક બનતા હૈ ઉસકો બનાનેવાલેકી અપેક્ષા હૈ હી નહીં ઔર પુસ્તક બનતા હૈ. પંડિતજી બહોત બનાતે હૈ. આહાહા! આ સિદ્ધાંત તો સર્વજ્ઞ પરમાત્મા ત્રિલોકનાથનો સિદ્ધાંત ક્રમબદ્ધ કહીને.... આહાહા! જબ જો દ્રવ્યકી જો પર્યાય જો સમયમેં ઉત્પન્ન હોતી હૈ તો ઉસકો પરકી અપેક્ષા કહાં રહી? હો, નિમિત્ત હો. ઘડા બનનેમેં ઘડેકો કુંભારકી અપેક્ષા નહીં હૈ. કુંભાર હો, પણ ઉસકી અપેક્ષાસે ઘડા બના હૈ એસા હૈ નહીં. ઔર વણકર હૈ વણકર—વસ્ત્ર—કપડા બુનનેવાલા, ઉસસે કપડા બુના (ગયા) હૈ એસા હૈ હી નહીં. કપડેકી પર્યાયકે કર્તા-કર્મકી અપેક્ષામેં વણકરકી અપેક્ષા હૈ હી નહીં. આહાહા! આ વાત...

ઘરમેં તિજોરીમેં પૈસા રખતે હૈ કિ કોઈ ન લે જાયે તો, કહતે હૈ કિ ઉસમેં પૈસા રખનેકી અપેક્ષામેં કિસીકી અપેક્ષા હૈ નહીં. વહાં રહનેકી ઉસકી યોગ્યતાકા કર્તા-કર્મ ઉસમેં હૈ. આહાહા! તિજોરીસે રહા નહીં. તિજોરીમેં રખે ઉસકી અપેક્ષાસે વહાં રહા નહીં. આહાહા! તાલા દિયા, કહતે હૈ, તાલા બંધ હુઆ ઉસકો કુંચીકી અપેક્ષા નહીં. પંડિતજી! આવી વાત છે પ્રભુ! આહાહા! પ્રભુની વાત અપૂર્વ છે. આ વાત કહેવામાત્ર નથી, પણ અંતરમાં આ વાત બેસવી (કઠણ છે). યહાં તો એસે કહતે હૈ, ભગવાનકી વાણી કાનમેં પડી તો વહાં જ્ઞાનકી પર્યાય ઉત્પન્ન હુઈ, એસી વાણીકી અપેક્ષા ઉસકો હૈ નહીં. યે પન્ના જો હૈ ઉસકે વાંચનેસે જ્ઞાન હોતા હૈ, તો કહતે હૈ કિ જ્ઞાનકી પર્યાયમેં પન્નેકી અપેક્ષા હૈ હી નહીં. જ્ઞાનકી પર્યાય કાર્ય હૈ ઔર કર્તા આત્મા હૈ, યહ વ્યવહાર હૈ. નિશ્ચયસે પર્યાય કર્તા ને પર્યાય કાર્ય હૈ. આહાહા! ઉસમેં-પન્નેમેં દેખનેસે જ્ઞાન હોતા હૈ યે બાત સત્ય નહીં હૈ. આહાહા! ઔર પરકે સમજાનેસે જ્ઞાન હોતા હૈ, ઉસમેં સમજાનેવાલા ઔર વાણીકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! કિતનેમેંસે હઠ જાના! આહાહા!

રોટીકા ટુકડા હોતા હૈ ઉસકો દાંતકી અપેક્ષા નહીં. ટુકડા હોતા હૈ ન દાંતસે? યે ટુકડા હોતા હૈ વો કાર્ય હૈ—રોટીકા-પરમાણુકા ક્રમ હૈ, ઉસમેં દાંતકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! ઔર જાનનેમેં આતા હૈ તો ચશ્મા નિમિત્ત હૈ ઔર નીચે ઉતરા તો નહીં જાનનેમેં ચશ્મેકી અપેક્ષા હી નહીં. આહાહા! સમજમેં આયા? (શ્રોતા : સર્વથા વિપરીત હૈ?) સર્વથા વિપરીત જગતમેં હૈ ભૈયા! આહાહા! યહાંકા-દિગંબરકા વિરોધ આતા હૈ કરુણાદીપ આદિમેં. એક દેરાવાસી સાધુ ચંદ્રશેખર મિલા થા. ચંદ્રશેખર હૈ, વો હમારે પાસ લીંબડી આયા થા. કહા, ચર્ચા કરના હૈ. (મૈને કહા), હમ કિસીસે ચર્ચા કરતે નહીં. પણ યે બાત એસી કોઈ હૈ! કહતે હૈ, વાદવિવાદ એસા કોઈ હો.... નિયમસારમેં તો કુંદકુંદાચાર્ય પ્રભુ કહતે હૈ, પ્રભુ! સ્વસમય ને પરસમય સાથે વાદવિવાદ નહીં કરતો. એસી ચીજ અગમ્ય હૈ કિ ગમ્ય કરનેમેં કોઈ વાદવિવાદસે ગમ્ય હો જાયે (એસા હૈ

नहीं). नियमसारमें आता है. वादविवाद.... स्वसमय-अपना जैन और परसमय अन्य-उसके साथ वाद नहीं करना.

तो कडा कि हम वाद बिलकुल करते नहीं. पीछे उठते समय बोले कि ये यश्मे बिना जाननेमें आता है? कडा, डो गया भाई! वाद. वो सब बात अब करुणादीपमें डालते हैं, ये दिगंबरकी बात. लो, चंद्रशेखरकी बात तोड देते थे, औसा-वैसा... यश्मेसे देजनेमें आता है कि नहीं? कडा, डो गઈ यर्या भैया! यश्मा दूसरी यीज है और जाननेकी पर्याय दूसरी यीज है. जाननेकी पर्यायमें... शुं कडेवाय? यश्मेकी अपेक्षा डी नहीं. तो यढाते क्यों डो? कौन यढाता है? प्रभु! वो यढता है तो अपने कर्ता-कर्मसे यढता है, अंगुलीसे नहीं यढता. आडाडा! अरेरे! नाकके आधारसे यश्मा रडा है औसी परकी अपेक्षा नहीं. ये शब्द है? है कि नहीं अंदर? देजो!

कर्ता-कर्मकी अन्यनिरपेक्षतया (-अन्यद्रव्यसे निरपेक्षतया, स्वद्रव्यमें ही) सिद्धि होनेसे...
आडाडा! मडा सिद्धांत है. डमारे पवैयाज कडते थे कि कमबद्धकी बडोत अस्थी बात आयी. आज सवेरेमें पवैयाज आये थे न? कमबद्धका नियोड ये है. समजमें आया? कि प्रत्येक पदार्थकी जो पर्याय जो समयमें-जो कालमें-जन्मक्षणमें उत्पन्न डोनेकी है वो उत्पन्न डोगी, उसको परकी अपेक्षा है नहीं. आडाडा! समजमें आया? अक डथ दूसरे डथको छूता नहीं. अपना जो कार्य है यडां औसा, उस कार्यमें अंगुलीकी अपेक्षा नहीं और अंगुलीके कार्यमें ईस अंगुलीकी अपेक्षा नहीं. अरर! आवी वात! समजानेवालेको जोर आ जाये कि भाषासे लोगोको समजा डूं... आडाडा! तो कडते हैं कि समजनेकी पर्याय उसकी है, उसमें तेरी भाषाकी अपेक्षा है नहीं. आडाडा! (श्रोता : परस्पर उपकार....) ये बात निमित्तका कथन है.

‘परस्पर उपग्रडो..’ आता है न सबमें? यौद ब्रह्मांडका (झोटो बना डो), नीये लिजे ‘परस्पर उपग्रडो..’ सबमें आता है बडोत. ओडोडो! ‘परस्पर उपग्रडो...’ अे तो डीक, मोक्षमार्गप्रकाशकके आठवे अध्यायमें है. तीर्थकरों, गणधरोंने भी परोपकार किया है उपदेश देकर, (वडी) मैं भी कडता डूं. ये तो निमित्तका कथन है. मोक्षमार्गप्रकाशक आठवें अध्यायमें है. समजमें आया? है यडां? यडां डोगा. ‘मित्यादृष्टि जवोंको मोक्षमार्गका उपदेश देकर उसका उपकार करना वडी उत्तम उपकार है.’ देजो! मोक्षमार्गप्रकाशक. ये सब निमित्तसे कथन है. समजमें आया? ‘श्री तीर्थकर-गणधरादि भी औसा उपाय करते हैं. ईसलिये शास्त्रमें भी उनके उपदेशानुसार उपदेश देते हैं.’ ये व्यवहारका कथन है. मोक्षमार्गप्रकाशकमां छे.

अरे प्रभु! यडां तो कडते हैं कि प्रत्येक द्रव्यकी.... सुननेवालेको जो (ज्ञान)पर्याय उत्पन्न डोती है वो पर्याय सुननेकी अपेक्षा बिना उत्पन्न डोती है. आडाडा! बंध अधिकारमें लिया है न? कि परका मोक्ष (करता डूं) और परको बंध कराता डूं औसा मानते डो, (लेकिन) उसको अज्ञानसे बंध डोता है और वीतरागभावसे उसका मोक्ष डोता है, तो तुम क्या उसको (बंध)-

मोक्ष करा देते हो? आडाडा! बहु जीशी वात! बहु अपूर्व वात! आडाडा! माला फिराते हैं माला, उसमें भण्डा (-मोती) जो नीचे उतरता है उसे अंगुलीकी अपेक्षा नहीं. समझमें आया? आडाडा! अंगुलीसे फिरता है ऐसी परकी अपेक्षा नहीं है. उसमें आत्माकी अपेक्षा नहीं. वो पर्याय उसके समयमें कालक्रमसर—कमबद्ध होनेवाला कार्यका कर्ता तो वही परमाशु है. जिसका कार्य देभो, उस कार्यका कर्ता वो है. उस कार्यमें दूसरेकी अपेक्षा है नहीं. रोटी बनती है, रोटला बनता है... जैसे जैसे बनता है न? भाई (धुमाती है) गोल चक्कर करनेको, तो कलते हैं कि उसमें धातकी अपेक्षा है नहीं. आडाडा!

श्रोता : संयोगथी देभाय.

पूज्य गुरुदेवश्री : संयोगसे देभनेवाला संयोगसे देभता है. उसके स्वभावसे देभे तो उसकी पर्याय उससे कुछ है. आडाडा! जगतकी द्रष्टि संयोग उपर है.

जैसे एक दूधी है दूधी, उस पर छरी पडी तो टुकडा हुआ, ये भी जूठ है. टुकडा होनेमें छरीकी अपेक्षा है ही नहीं. आवी वात.... क्या कलते हैं? समझमें आया? आडाडा! कर्ता-कर्मकी.... करनेवाला ने उसका जो कर्म-कार्य, कोई भी पदार्थका—चैतन्यका कि जडका.... उसमेंसे ऐसा ही निकला कि आत्मामें जो विकार होता है, तो कर्ता (जड)कर्म और कार्य विकार—ऐसा है ही नहीं. ये बडी चर्चा कुछ थी १३की सालमें. नहीं. कर्मके निमित्त बिना विकार होता है? यहाँ कहे कि विकार होनेमें—विकारके कार्यमें कर्ता ये जवकी पर्याय है. पर्याय कलते कि जव कलते. पण उसमें कर्मकी अपेक्षा है ही नहीं. आडाडा!

तो ये भी आया कि अपनेमें ज्ञानका जो क्षयोपशम होता है, ज्ञानकी शुद्धिकी वृद्धि होती है. भले अज्ञान हो थोडा, पण उसमें कर्मके क्षयोपशमकी अपेक्षा है नहीं. उसमें आता है कि नहीं? पंडितज! उसमें यल आया कि नहीं? ज्ञानावरणीयका क्षयोपशम होता है तो आत्मामें ज्ञानका विकास होता है ऐसी अपेक्षा है ही नहीं. बडी चर्चा कुछ थी १३की सालमें. नहीं, कर्मका उघाड हो तो यहाँ (ज्ञानका) क्षयोपशम होता है. कर्मका उदय हो तो यहाँ विभंग्गावधिज्ञान होता है. कीधुं, ऐसा है नहीं. ये तो १३की साल, २२ वर्ष पललेकी बात है. डम तो ७१की सालसे कलते हैं, ६५ वर्ष पललेसे.

श्रोता : करणानुयोगकी भाषा ऐसी है कि

पूज्य गुरुदेवश्री : वो तो ऐसा ही कलते हैं. कर्मसे विकार होता है और विकार हुआ तो कर्मबंधन होता है. दोनों आमनेसामने. विकार हुआ तो कर्मकी अपेक्षा और कर्मका बंधन हुआ तो राग-द्वेषकी अपेक्षा है. पर यहाँ मना करते हैं. विकार हुआ तो कर्मकी अपेक्षा है नहीं. **कर्ता-कर्मकी अन्यनिरपेक्षता... है? आडाडा!**

श्रोता : वो तो द्रव्यानुयोगमें लिभा है....

पूज्य गुरुदेवश्री : यही यीज है. द्रव्यानुयोगसे दृष्टि करे ने पीछे तीन अनुयोग वांछे तो दृष्टिमें बैठे. उसमें लिजा है मोक्षमार्गप्रकाशकमें टोडरमलज्जने. द्रव्यानुयोगसे दृष्टि मिले पीछे उस दृष्टिके प्रमाणासे यरज्ञानुयोग पढे तो बैठेगा, नहीं तो नहीं बैठेगा. उसमें है. ये तो ८२की सालमें मिला था मोक्षमार्गप्रकाशक. जब डम पढते थे तो धुन यड गઈ थी. जाना-पीना, वडोरवा जावुं, कोई (यीजकी) रुचि नहीं—ऐसा डो गया था. मोक्षमार्ग ८२.. ८२. कितने वर्ष डुअे? पउ वर्ष पडले राजकोटमें.

श्रोता : कितना आश्चर्य डुआ था उस वक्त आपको?

पूज्य गुरुदेवश्री : उससे नहीं, अपनी पर्यायकी योग्यता ऐसी थी. आडाडा!

४ वर्ष पडले ७८में समयसार मिला. प७ वर्ष डुअे. ७८में... आडा! पडले ७७में मिला था, डथमें आया, पीछे डे डिया. कीडुं, पढनेका वजत नहीं है. ७८में पढा. समयसार, प्रवचनसार, नियमसार. झगण मासमें. ७८का झगण. सारे शास्त्र अपासरेमें पढते थे. अेकवार व्याख्यान डेकर डम यडी पढते थे. अने आठम ने पूनमना डिवसे....

उसमें (स्थानकवासीमें) पूनम मानते हैं. आठम ने पूनम और आठम ने अमास मानते हैं. उस दिन उपवास रजते थे. अेक मडिनेमें यार योविडारा. योविडारा अेटले पाणीनुं डिंढु नहीं. तो अेक व्याख्यान डेकर डम तो जंगलमें यले जाते थे. ७८की भात है. सुडडमें अेक व्याख्यान डेकर... उस दिन उपवास रजते थे. आठम ने पूनम, अमास. डो आठम ने अेक पूनम ने अमास. व्याख्यान डेकर जंगलमें यले जाते थे. अेक माईल छेटे डूर. कोई माणस नहीं. लाणो गाडा माटी निकला अेक भङ्गा था, उसमें यले जाते थे. अकेला.... व्याख्यानके बाडसे लेकर शामको पांच-छ बजे तक अकेले रडते थे. पाणी-भाणी पीते नहीं थे उस वक्त उपवास. ७८में पडले समयसार मिला. जंगलमें पढा.

ओडोडो! ये यीज... यड तो मैंने संप्रदायमें भी कडा था. शरीर रडित डोनेकी यीज डो तो यड है. सब शास्त्र श्वेताम्बरके तले डो, पण शरीर रडित डोनेकी यीज तो ये समयसार है. ऐसा भाव अंदर आना वो शरीर रडित डोनेकी यीज है. आडाडा! ये यीज तो निमित्त है. आडाडा! समजमें आया? ये अेक शब्ड तो गजब कामका है. लालयंडभाई! **कर्ता-कर्मकी अन्यानिरपेक्षतया**... आडाडा! मडासिद्धांत.. आडाडा! डाढ्याभाई! आडाडा! कोई भी द्रव्य-पदार्थकी पर्याय जो समयमें डोनेवाली (है वो) डोगी, उस कार्यका कर्ता ये द्रव्य है. अे पर्यायका-कार्यका कर्ता द्रव्य है ने ये पर्याय कर्म है. ये पर्यायमें परद्रव्यकी कोई अपेक्षा है नहीं. डो, निमित्त डो. प्रत्येक पदार्थके कार्यकालमें निमित्त तो डोता डी है. अनाडि-अनंत जो द्रव्यकी पर्याय डोती है, पर्याय अपनेसे डोती है उस वक्त निमित्त तो डोता डी है, पण निमित्तकी अपेक्षासे वो पर्याय डुई ऐसा है नहीं. आडाडा!

શ્રોતા : સબ નિમિત્તોંકો ધર્મદ્રવ્યકે સમાન સમજના.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : ધર્મદ્રવ્ય કહા ન? ઇષ્ટોપદેશમેં આતા હૈ. હમારે યહાં સબ બાત આ ગઈ હૈ. જૈસે (જીવ) સ્વતંત્રતાસે અપની ગતિ કરતા હૈ, તો ધર્માસ્તિકો નિમિત્ત કહનેમેં આતા હૈ. ઇષ્ટોપદેશમેં ઐસા કહા હૈ. ધર્માસ્તિકાયવત્. સબ દ્રવ્ય ધર્માસ્તિકાયવત્... નિમિત્ત કૈસા હૈ? ધર્માસ્તિકાયવત્ હૈ. યહાં તો વો કહતે હૈં કિ નિમિત્તકી યહાં અપેક્ષા હી નહીં હૈ. આહાહા! નિમિત્ત હો, પણ નિમિત્તકી અપેક્ષા પર્યાય-કાર્ય કરનેમેં હૈ હી નહીં. જડકા ઔર ચેતનકા જો સમયકા કાર્ય હૈ, ઉસકા કર્તા ને કાર્ય સ્વદ્રવ્યમેં હૈ. સ્વદ્રવ્ય કર્તા ને સ્વદ્રવ્યકી પર્યાય કાર્ય હૈ. પરદ્રવ્યકે નિમિત્તકી અપેક્ષા ઉસમેં હૈ નહીં. આહાહા!

આ કાંડામાં ઘડિયાળ રહી છે... આ શેઠને દેખીને વિચાર આવ્યો. ઘડિયાળ રહી હૈ વો કલાઈકે આધારસે રહી હૈ ઐસા હૈ નહીં. હાથકે આધારસે રહી હૈ યે હૈ હી નહીં. આહાહા! લકડીકા ટેકા લેતે હૈં વૃદ્ધ લોગ... યે હૈ ન? તો (લકડી) જમીનકો છૂતા હૈ? કે ના. જમીનકો છૂતી હી નહીં. હાથમેં પકડી હૈ તો હાથ ભી લકડીકો છૂઆ હી નહીં. આહાહા! સંયોગસે દેખતે હૈં, યે સંયોગ(દ્રષ્ટિ) કે કારણસે દિખતા હૈ. આહાહા!

શ્રોતા : આપ કહતે હો તો માનના હી પડેગા.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : એમ નહીં. ધન્નાલાલજી ઠીક કહતે હૈં. ન્યાયસે જૈસા હૈ ઐસા માનના પડા. ન્યાય નામ 'નિ' ધાતુ હૈ. 'નિ' ધાતુ (કા અર્થ) વસ્તુકા જૈસા સ્વરૂપ હૈ ઉસ તરફ લે જાના ઉસકા નામ ન્યાય. ન્યાયસે સમજના. ઐસે કહતે હૈં તો માન લેના, ઐસા નહીં. ન્યાયમેં 'નિ' ધાતુ હૈ. 'નિ' ધાતુકા અર્થ યે હૈ કિ લે જાના. ઐસી ચીજ હૈ ઉસ તરફ જ્ઞાનકો (લે) જાના ઉસકા નામ ન્યાય. પ્રત્યેક ચીજ અપને સમયમેં આગે-પીછે હુએ બિના અપને કાલમેં પર્યાય હોતી હૈ, યે પર્યાયકો પરદ્રવ્યકી અપેક્ષા બિલકુલ કિચિત્ હોતી નહીં. આહાહા! કપૂરચંદજી! આવી વાત છે.

ભગવાનકે દર્શન કરનેસે શુભભાવ હોતા હૈ ઉસકી મના કરતે હૈં યહાં. શુભભાવ હોતા હૈ ઉસમેં ભગવાનકે નિમિત્તકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! ગજબ વાત છે! યે વસ્તુકા સ્વરૂપ ઐસા હૈ. કોઈ ભગવાનને બનાયા નહીં. જૈસા હૈ વૈસા કહ દિયા, (ભગવાન) કર્તા નહીં. આહાહા! ભગવાનકી દિવ્યધ્વનિ છૂટતી હૈ તો દિવ્યધ્વનિકા કાર્ય ભગવાનકા હૈ ઐસા ભી નહીં. ભગવાનકી દિવ્યધ્વનિ 'ભવિજન જોગ...' આતા હૈ ન વો? 'ભવિ ભાગ વચન યોગ...' વો ભી નિમિત્તકા કથન હૈ. 'ભવિ ભાગ વચન યોગ...' યે નિમિત્તકો કથન હૈ. વાણીકે કાલમેં પરમાણુકી પર્યાય ભાષારૂપ હોનેકી થી, ઉસ પર્યાયકો આત્માકી અપેક્ષા નહીં ને સુનનેવાલેકી ભી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! એવી વાત છે પ્રભુ! તારી પ્રભુતાનો પાર નથી. આહાહા!

યહાં અપનેમેં સમ્યગ્દર્શન જબ હોતા હૈ તો ઉસમેં રાગ ને નિમિત્તકી અપેક્ષા નહીં. કર્તા-કર્મ.. કર્તા આત્મા ને સમ્યગ્દર્શન પર્યાય કાર્ય યે ભી વ્યવહાર હૈ. બાકી પર્યાય કર્તા ને પર્યાય કાર્ય હૈ, ઉસમેં નિમિત્તકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! કિ ગુરુ મિલે, તીર્થકર મિલે માટે સમ્યગ્દર્શન હુઆ. આહાહા! દેશનાલબ્ધિ મિલનેસે જ્ઞાન હોતા નહીં. દેશનાલબ્ધિકે કાલમેં જો પર્યાય હુઈ વો તો પરલક્ષી જ્ઞાન હૈ, યે ભી દેશનાલબ્ધિસે હુઆ નહીં. ઉસ સમયમેં પરલક્ષી ઈતના વિકાસ હોનેકા પર્યાયકા કાલ થા તો ઐસા હુઆ હૈ. આહાહા!

યહાં તો જહાં હો વહાં હમ કરતે હૈ.. હમ કરતે હૈ... સારી વ્યવસ્થા હમ કરતે હૈ.. સારા બે કરોડ રૂપિયા..... ભભૂતમલજી..... આહાહા! યે તો દ્રષ્ટાંત હૈ. ૫૦ કરોડ રૂપિયાકા (આસામી) આયા થા ન હમારે પાસ મુંબઈમેં? ચીમનભાઈકા શેઠ વૈષ્ણવ હૈ. પચાસ કરોડ. પણ સ્ત્રી (- પત્ની) શ્વેતામ્બર જૈન હૈ. લડકા આદિ સબ સારા વૈષ્ણવ, ઉસકી સબ સ્ત્રીયાં જૈન શ્વેતામ્બર. આયા થા. વિનંતી ભી કી થી, મહારાજ! હમારે ઘર પર પધારો. સબકા ભાવ હૈ. ગયે થે. ૧૫૦૦ રૂપયે રખે થે. પહલે આયે થે વ્યાખ્યાનમેં તબ હજાર રૂપિયે રખે થે. હોનેવાલે, રહનેવાલે પરમાણુ વહાં રહે, જહાં જાના હૈ વહાં જાતા હૈ. વહ કહે કિ મૈને દિયે ઔર દૂસરા કહે, મેરેકો મિલા, (જૂઠ હૈ). અરેરે! બહોત ફેર હૈ ભાઈ! વીતરાગ માર્ગ. આહાહા!

પૈસેકી પર્યાય.... શાસ્ત્રમેં આતા હૈ, મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશમેં ભી આતા હૈ. શાતા વેદનીયકે ઉદયસે શરીર મિલે, સંયોગ અનુકૂલ મિલે—ઐસા આતા હૈ. યે નિમિત્તસે બાત હૈ. ઉસમેં નિમિત્ત કૌન થા?—(ઈતના બતાના હૈ). બાકી શરીરમેં રોગ હોતા હૈ યે અશાતાકા ઉદયસે (હોતા હૈ) યે નિમિત્તકા કથન હૈ. રોગ હોતા હૈ શરીરકી પર્યાયમેં, ઉસમેં અશાતાકે ઉદયકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! ડાહ્યાભાઈ! ડહાપણ ઉડી જાય એવું છે. દુનિયાના ડાહ્યા ઉડી જાય એવું છે. આહાહા! પૈસા લેના-દેના, મૈ પૈસા દે સકતા હૂં.... પૈસેકા કર્તા-કર્મ તો પૈસા (બુદ) થા. પૈસેકા પરમાણુ કર્તા ઔર જાનેકી ક્રિયા ઉસકા કાર્ય હૈ. દેનેવાલા ઐસે માને કિ મૈને દિયા, મિથ્યાભ્રમ હૈ. આહાહા!

આગળ પૈસાવાળા બેઠા છે. આ શેઠ પૈસાવાળા છે. ભભૂતમલજી, કપૂરચંદજી હૈ. બહોત લાખોપતિ હૈ. થોડા લાખોપતિ ઐસે નહીં. જ્ઞાનચંદજી! તુમહારી આબરું તો બહોત હૈ વહાં. શેઠ બડા પૈસાવાળા હૈ. પૈસાવાળા આત્મા હૈ? કિતના વાળા હૈ? એક વાળો નીકળે પગમાં, તો રાડ નાખે. આહાહા! પાણી ખારા બહુત હો, ...કા પાણી હો તો વાળા નિકલતા હૈ. આ તો કેટલા વાળા? પૈસાવાળા, બાયડીવાળા, કુટુંબવાળા, આબરૂવાળા, છોકરાવાળા, છોકરીવાળા, જમાઈવાળા. કેટલા વાળા? આહાહા! કોના દિકરા, કોના બાપ? પ્રભુ ઐસે કહતે હૈ. બાપકી પર્યાયકા કર્તા બાપકા આત્મા હૈ, લડકેકી પર્યાયકા કર્તા ઉસકા આત્મા હૈ. તો લડકા ઉસકા કહાંસે આયા? અને લડકેકા બાપ.. પણ બાપ આયા કહાંસે? પ્રભુ! એવી વાત છે ભાઈ!

બાહરમાં તો સુનને મિલતી નહીં. શેઠ દરકાર છોડકર ચલે આયે, સંપ્રદાયકી દૃષ્ટિ રખે તો આ સકે નહીં. ઐસી તો બાત ચલતી નહીં વહાં. યહાંકા વિરોધ કરતે હૈં. અરે પ્રભુ! યે બાત હમારે ઘરકી નહીં, યે વસ્તુકા સ્વરૂપ હૈ. આહાહા!

પ્રત્યેક પદાર્થમાં જો સમયમાં પર્યાય ઉત્પન્ન (હોને)કા કાલ હૈ, ઉસ સમયમાં ઉત્પન્ન હોગી. નિમિત્ત હોતા હૈ, પણ નિમિત્તસે ઉત્પન્ન હુઈ ઐસી અપેક્ષા હૈ નહીં. આહાહા! તત્ત્વાર્થરાજવાર્તિકમાં ભી ઐસા આયા હૈ. એક કાર્યમાં દો કારણ હૈં.—ઉપાદાન, નિમિત્ત. તત્ત્વાર્થરાજવાર્તિકમાં હૈ. એક કાર્યમાં દો કારણ હૈં—ઉપાદાન અને નિમિત્ત. યે તો નિમિત્તકા જ્ઞાન કરાયા હૈ. બાકી ઉપાદાનકી પર્યાય હોનેમાં કોઈ નિમિત્તકી અપેક્ષા હૈ હી નહીં. સમજમાં આયા? તો અભી પંડિત ઐસે કહતે હૈં કિ પ્રત્યેક પદાર્થમાં ઉપાદાનકી અનેક યોગ્યતા હૈં, પણ જૈસા નિમિત્ત મિલે ઐસા કાર્ય હોતા હૈ. અરર! નહીં તો એકાંત હૈ.. એકાંત હૈ.. ઠીક પ્રભુ! યે ક્રમબદ્ધમાં ડાલા હૈ. ક્રમબદ્ધકી વિશેષ પુષ્ટિકા કારણ યહ હૈ. આહાહા! યે શબ્દ ઉસમાં ડાલે હૈં ઉસકા કારણ હૈ કિ જે પદાર્થકી જો સમયમાં પર્યાય ઉત્પન્ન હોગી, ઉસમાં ઉત્પાદ-ઉત્પન્ન હોનેલાયક અને ઉત્પાદક દૂસરી (પર)ચીજ ઐસા હૈ હી નહીં. યે આ ગયા હૈ. ઉત્પાદ-ઉત્પાદક. ઉપર. હૈ ન?

જીવ અપને પરિણામોંસે ઉત્પન્ન હોતા હૈ તથાપિ ઉસકા અજીવકે સાથ કાર્યકારણભાવ સિદ્ધ નહીં હોતા, ક્યોંકિ સર્વ દ્રવ્યોંકા અન્યદ્રવ્યકે સાથ ઉત્પાદ-ઉત્પાદકભાવકા અભાવ હૈ. હૈ? દરેક દ્રવ્યકી પર્યાયમાં પર્યાયરૂપી ઉત્પાદ અને નિમિત્ત ઉત્પાદક—ઐસા અભાવ હૈ. આહાહા! બહુ કઠણ અપૂર્વ વાત છે પ્રભુ! વીતરાગ સર્વજ્ઞ પરમાત્મા ત્રિલોકનાથકી યહ દિવ્યધ્વનિ હૈ. આહાહા! અભી તો બહોત ગડબડ હો ગઈ હૈ. ઐસા હોતા હૈ.. ઐસા હોતા હૈ.. વ્યવહારસે નિશ્ચય હોતા હૈ.. આહાહા! યહાં તો કહતે હૈં કિ અપની નિશ્ચય પર્યાય સ્વદ્રવ્યકે આશ્રયસે હુઈ હૈ ઉસકા કર્તા આત્મા અને કર્મ નિર્મલ પર્યાય-ધર્મ હૈ, ઉસમાં રાગકી યા પરકી અપેક્ષા હૈ હી નહીં. આહાહા! વ્યવહાર રાગકી મંદતા થી, તો નિશ્ચય સમ્યગ્દર્શન ઉત્પન્ન હુઆ (ઐસા અજ્ઞાની માનતે હૈં). ક્યોંકિ જબ સમ્યગ્દર્શન ઉત્પન્ન હોતા હૈ તો ઉસકે પહલે શુભભાવ (હોતા હૈ). અશુભભાવ હો ઔર પીછે સમકિત હોતા હૈ ઐસા હોતા નહીં. ક્યા કહા? જબ સમ્યગ્દર્શન ઉત્પન્ન હોતા હૈ, તબ ઉસકે પહલે શુભભાવ હી હોતા હૈ. અશુભભાવ હો ઔર સમકિત દર્શન હો ઐસા (હોતા) નહીં. ક્યોંકિ મૈ આનંદ હૂં, શુદ્ધ હૂં ઐસા વિકલ્પ આયા યે શુભભાવ હૈ. શુભભાવ હૈ તો સમ્યગ્દર્શન ઉત્પન્ન હુઆ ઐસા હૈ નહીં. સમ્યગ્દર્શન ઉત્પન્ન હોનેલાયક-ઉત્પાદ ને રાગ-વિકલ્પ ઉત્પાદક (અર્થાત્) ઉત્પન્ન કરાનેવાલે—ઐસા હૈ નહીં.

યે ઈતનેમાં લિખા હૈ. ભાઈ આવ્યા છે કે નથી આવ્યા? જ્ઞાનચંદ્રજી નથી આવ્યા. ભાઈ કહેતા હતા કે આવવાના છે. નથી આવ્યા. દિખ નહીં રહે. આવવાના હતા. બહોત નરમ માણસ હૈં જ્ઞાનચંદ્રજી. નરમ માણસ. હુકમચંદ્રજી, જ્ઞાનચંદ્રજી, બાબુભાઈ ઉનકા પ્રભાવનામાં બહોત

હાથ હૈ, નિમિત્ત હૈ. (શ્રોતા: નિમિત્તસે કામ હોતા નહીં). જહાં જહાં પ્રભાવનાકી પર્યાય હોનેવાલી હૈ વહાં નિમિત્ત કહનેમેં આતા હૈ, પણ નિમિત્તકી અપેક્ષા પ્રભાવનાકી પર્યાયકો નહીં. આહાહા! હૈ કિ નહીં ઉસમેં? દેખો! **कर्ता-कर्मकी**... કોઈ ભી પદાર્થમેં પદાર્થ કર્તા હોકર કર્મ નામ પર્યાયકા કાર્ય હુઆ, ઉસ સમયકે કાર્યમેં **अन्यद्रव्यसे निरपेक्षतया, स्वद्रव्यमें ही**... પરદ્રવ્યકી અપેક્ષા નહીં ઔર અપને સ્વદ્રવ્યમેં સિદ્ધિ હોનેસે સ્વદ્રવ્યકી પર્યાય વો પર્યાય કાર્ય ને સ્વદ્રવ્ય ઉસકા કર્તા (ઐસા) વ્યવહાર હૈ. બાકી પર્યાય કાર્ય ને પર્યાય કર્તા યે સ્વદ્રવ્યમેં હૈ. પણ પર્યાય કાર્ય ને નિમિત્ત કર્તા ઐસી કોઈ ચીજ હૈ નહીં. આહાહા! સમજમેં આયા? યે દો અધિકાર લિયે હૈ, (એક) કમબદ્ધ લિયા હૈ, (દૂસરા) શુભભાવ અધિકાર. ૪૫ વર્ષ હુએ યહાં. ૪૫ વર્ષમેં શિક્ષણ શિબિર..... ૪૫ વર્ષ, યહાં આને(કે બાદ) ૪૫વાં ચોમાસા હુઆ. ૪૫-૪ ઔર ૫. ૯૧મેં આયે થે. (સંવત) ૯૧ ફાગણ વદ ત્રીજ, તુમ્હારી ચૈત્ર વદ ત્રીજ. તો યહાં ૪૪ વર્ષકે ઉપર ચાર માસ હો ગયે. યહાં તો શિક્ષણ શિબિર હર વર્ષ ચલતી હૈ. કહા, ૪૫ વર્ષ હુએ ઔર બહોત આદમી આયે હૈ. યે બાત પ્રભુ! અંતરમેં બૈઠની (ચાહિયે), ભાષાસે નહીં. આહાહા!

શ્રોતા : સબ બાત તો સોનગઢસે નિકાલી હૈ. આ વાત આપે સોનગઢથી કાઢી છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : યે નિમિત્તસે કથન હૈ. બાત તો ઐસી હૈ. સમજમેં આયા? ગયા હતાને ત્યાં, વર્ષાંજી સાથે ચર્ચા બહોત હુઈ થી. નહીં તો વર્ષાંજી તો દિગંબર સંપ્રદાયમેં બડે આબરુંદાર હૈ. ઉસકો ભી યે બાત નહીં મિલી થી. કમબદ્ધ નહીં. કમબદ્ધ હૈ ખરા, પણ ઈસ પર્યાયકે પીછે યહી પર્યાય હોગી—ઐસા નહીં. કીધું, નહીં, ઈસ પર્યાયકે પીછે યહી પર્યાય હોગી ઐસી કમબદ્ધકી વ્યાખ્યા હૈ. બહોત (લોગ) બૈઠે થે, સબ થે. હમારે રામજીભાઈ થે, બંસીધરજી થે, કૈલાસચંદ્રજી થે. જાત્રા ગઈ થી ન પહલી બાર તેરકી સાલમેં. આહાહા!

યહાં તો કહતે હૈ કિ ભગવાનકે દર્શનસે શુભભાવ હુઆ ઐસા હૈ નહીં. ઉસ સમયમેં શુભભાવ હોનેકે કમમેં આનેવાલી પર્યાય હૈ. નિમિત્ત-ભગવાનકે દર્શનસે શુભભાવ હુઆ ઐસા હૈ હી નહીં. આહાહા! આવી વાત. આ બધું આવું માને પછી કોઈ કરશે નહીં. પણ કરે છે કોણ? ફક્ત ઉસકી સમજણમેં ફેર હૈ. બાકી તો હોનેવાલી (હૈ વો) હોગી પર્યાય. સમજણમેં ફેર હૈ. મૈ ભગવાનકા દર્શન કરતા હું, દર્શન કિયા તો મુજે શુભભાવ હુઆ. ઘર પર સ્ત્રીકે પાસ થે તબ શુભભાવ ક્યોં નહીં થા? યહાં મૈ આયા, ભગવાનકા દર્શન કિયા તો શુભભાવ હુઆ. જૂઠ બાત હૈ. અને સ્ત્રીકે પાસ થા તબ અશુભભાવ થા વો સ્ત્રીકે કારણસે હુઆ? નિરપેક્ષતયા અશુભભાવ તેરેસે હુઆ હૈ. પરકી અપેક્ષા હૈ હી નહીં. આહાહા! પંડિતજી! આવી વાત છે પ્રભુ! અલૌકિક વાત છે. ઈસ એક શબ્દમેં તો સારા બાર અંગકા સાર હૈ. આહાહા!

કમબદ્ધકી સિદ્ધિમેં યહ આયા હૈ. દરેક દ્રવ્યકી પર્યાય ઉસ સમયમેં કમસે હોનેવાલી હૈ, તો કોઈ નિમિત્તકી અપેક્ષા ઉસકો નહીં, ઉસમેં યે આયા હૈ. આહાહા! **कर्ता-कर्मकी**

અન્યનિરપેક્ષતા... પ્રત્યેક પદાર્થમાં જો સમયમાં જો પર્યાય હોતી હોય... યહાં તો નિર્મલતાકી બાત હૈ ક્રમબદ્ધમાં. નિર્મલ પર્યાય જો હોતી હૈ ઉસમાં કર્તા આત્મા અને નિર્મલપર્યાય કર્મ હૈ. કર્મકા ક્ષયોપશમ હુઆ તો સમકિત હુઆ, ઐસા હૈ નહીં. સમજમાં આયા? જ્ઞાનમાં કમી-બઢી હોતી હૈ... એ ચર્યા થઈ હતી ત્યાં. પુસ્તકમાં હૈ. ઉસને પુસ્તક છપાયા હૈ. જમાદાર હૈ ન બાબુ? કેવા? બાબુલાલ જમાદાર. વર્ણીજીને યહાંકા વિરોધ ક્રિયા થા ન? વો છાપા હૈ ક્રિ દેખો! વર્ણીજી ભી ઐસે કહતે હૈં. યાત્રામાં ગયે થે પહલે, ઉસ વક્ત ભી કહા થા ક્રિ જો સમયમાં પર્યાય હોગી ઉસકો નિમિત્તકી, પરકી અપેક્ષા હૈ નહીં. અપનેમાં... વિકારકા પ્રશ્ન હુઆ થા. વિકાર હૈ ઉસમાં કર્મકે નિમિત્તકી અપેક્ષા હૈ નહીં. દેખો! સંસ્કૃત ટીકા પંચાસ્તિકાય ૬૨ ગાથા. પર કારકકી અપેક્ષા હૈ હી નહીં. ઐસા સંસ્કૃત હૈ પંડિતજી! પર કારકકી-કર્તા-કર્મકી કોઈ અપેક્ષા હૈ હી નહીં. વિકાર હોનેમાં ભી કર્મકી અપેક્ષા નહીં, તો પ્રભુ! ધર્મકી પર્યાય હોનેમાં પરકી અપેક્ષા તો હૈ હી નહીં. આહાહા! આવી વાત છે. આકરી વાત લાગે.

શ્રોતા : વો તો પ્રુફ કરનેકે લિયે વર્ણીજીકી પ્રત્યક્ષતાકા ફાયદા ઉઠાતે હૈં બાબુલાલ.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : હા, ઉઠાવે. દેખા હૈ. માર્ગ તો યહ હૈ. આહાહા! આ તો ઢાંડી પીટીને કહેવામાં આવે છે. અંદર લિખા હૈ ક્રિ નહીં? ક્રમબદ્ધકી પુષ્ટિમાં યે બાત લી હૈ.

પહલે શુરુ ક્રિયા હૈ ક્રિ પ્રત્યેક જીવ ને અજીવ અપને સમયમાં ઉત્પન્ન હોનેવાલી પર્યાયકા ઉત્પાદક હૈ, પર નહીં. અને વો ભી ઉસી સમયમાં, આગે-પીછે નહીં. કોઈ દ્રવ્યકી પર્યાય આગે-પીછે કર સકે ઐસા (હોતા નહીં). સ્વદ્રવ્ય ભી ઐસા ન કર સકે. પરદ્રવ્યકી તો અપેક્ષા નહીં, આહાહા! પણ સ્વદ્રવ્ય ભી પર્યાય આગે-પીછે કર સકે ઐસા વસ્તુકા સ્વરૂપ નહીં. આહાહા! ક્રમબદ્ધકા નિર્ણય કરનેમાં યહ સાર આયા હૈ. ઉસકા સાર યહ આયા હૈ. સમજમાં આયા? પાંચ x પાંચ = પચ્ચીસ, સરવાળા (-પરિણામ) ક્યા આયા? પચ્ચીસ આયા. ઐસે યે ક્રમબદ્ધકા સરવાળા (-સાર) ક્યા? પરમાણુ જડ ને ચૈતન્ય..... લાખ, કોડ, અનંત પરમાણુ હૈં ઔર અનંત આત્મા હૈં... નિગોદકે જીવમાં ભી કર્મસે હીણી દશા હુઈ ઐસા હૈ નહીં.

નિગોદકે જીવમાં... ઐસે કહતે હૈં ક્રિ જબ લગ એકેન્દ્રિય જીવ હૈ એટલે કર્મકા જોર હૈ. મનુષ્યાદિ હોતા હૈ પીછે આત્માકા જોર ચલતા હૈ. યહાં તો કહતે હૈં ક્રિ દરેક સમયમાં અપની પર્યાયકા કર્તા આત્મા હૈ. નિગોદમાં ભી... નિગોદ સમજે? લહસુન, પ્યાજ, લીલકૂંગ (આદિ) અનંત જીવ હૈં. અનંત જીવમાં દરેક જીવકે દો-દો શરીર હૈં—તેજસ, કાર્મણ. અંગુલકે અસંખ્ય ભાગમાં અનંત જીવ હૈં, ઉસમાં અનંત શરીર ભી હૈં. એક પરમાણુકી પર્યાય દૂસરે પરમાણુકો નિમિત્ત હો, પણ યે નિમિત્તકી અપેક્ષાસે પરમાણુમાં પર્યાય હો ઐસા હૈ નહીં ઔર કર્મકે ઉદયસે નિગોદકી પર્યાય હુઈ ઐસા ભી નહીં. આહાહા!

निगोदकी पर्याय जो लुई वो उसी समय डोनेवाली थी, वो परकी अपेक्षा बिना (लुई है). परके कर्ता-कर्मकी अपेक्षा बिना उस पर्यायका कर्ता जव है और ये पर्याय उसका कार्य है. आडाडा! त्तारे वात त्तार्ई! मोक्षमार्ग प्रकाशकमें ऐसा आया है कि नदीमें यलते पानीका बडोत जोर डो तो रोक नहीं सकता आत्मा. नदीका द्रष्टांत है. ये तो निमित्तका कथन है. बाकी उस समय त्ती पानीके प्रवाडमें... आडाडा! ऐसा शरीर यलता है वड अपनी पर्यायसे अपने कर्ता-कर्मसे यलता है, पानीके कारणसे नहीं. आडाडा! अक ब्रह्मचारी था तो मोटरमें बैठा था. मोटरमें बैठा तो ऐसा कडा कि सोनगडवाले जैसे कडते हैं कि डम मोटरसे नहीं यलते. मोटर यालती डोय अने अंदर बेडो डोय... मोटर यलती डो तो शरीर यलता है ऐसा है डी नहीं. अंदर शरीरको गति करनेमें मोटरकी अपेक्षा है डी नहीं. आ वात...

मोटरमें बैठे हैं... मोटर यलती है... मोटर पडियेसे यलती है ऐसी अपेक्षा त्ती नहीं. (श्रोता: पेट्रोलसे तो यलती है). पेट्रोलसे यलती नहीं. नाम सोनगडका देते हैं कि सोनगडकी मोटर पेट्रोलके बिना यलती है—ऐसा सब लोग कडते हैं. आ वात अपूर्व छे. अने आपणी मोटर पेट्रोलथी याले. यडां कडते हैं कि पेट्रोलकी पर्यायका कर्ता पेट्रोल है. मोटर यलती है उसका कर्ता मोटरका परमाणु है. पेट्रोलसे मोटर यलती है ये बात सत्य है नहीं. ये बात बडार आयेगी. सोनगडकी मोटर पेट्रोल बिना यलती है. अरे! सोनगडकी मोटर है डी नहीं. मोटर मोटरकी है. आडाडा! मोटरकी यलने(रूप) पर्याय जो डोती है उसमें ड्राईवरका कारण-अपेक्षा नहीं. उसके नीचे है... शुं कडेवाय? पैडा. उसको त्ती मोटरकी अपेक्षा नहीं. मोटरमें बैठे हैं और मोटर यलती है तो शरीर ऐसा गति करता है ऐसा त्ती नहीं. शरीरकी पर्यायका कर्ता उस समयमें शरीरका परमाणु है. अंदरमें बैठे हैं तो मोटरसे शरीर यलता है ऐसा त्ती नहीं. आरे त्तारे! सोनगडनुं नाम पाडीने कडेने लोको. आडाडा! क्या कडते हैं? देओ न!

कर्ता-कर्मकी... कोई त्ती द्रव्य कर्ता डोकर कार्य उस समयमें डोता है उसमें **कर्ता-कर्मकी अन्यनिरपेक्षतया...** अन्य द्रव्यकी अपेक्षा नहीं. परपदार्थकी उसमें अपेक्षा है नहीं. आडाडा! रोग डोता है ने दवासे मिटता है ऐसी अपेक्षा है नहीं, ऐसा कडते हैं. अरे! गजब वात है. आयुर्वेदका लिया है तत्त्वार्थराजवार्तिकमें. आयुर्वेदकी दवासे मिटता है.. दवासे मिटता है—ऐसा है नहीं. ये तो व्यवडारसे कथन किया है. आडाडा! शरीरमें-परमाणुमें रोग जो डोता है तो अशाताके कारणसे लुआ है ऐसा नहीं. अशाता जड(कर्म) दूसरी यीज है ने ये दूसरी यीज है. रोग डोनेमें अशाताके उदयकी अपेक्षा डी नहीं. आडाडा! आवी वात सांभणवी कडण पडे.

कर्ता-कर्मकी अन्यनिरपेक्षतया... ये तो मडासिद्धांत है. यौद ब्रह्मांडका सिद्धांत है. आडाडा! अनंत तीर्थकरो, अनंत केवलियों, अनंत संतो, अनंत समकितियों ईस प्रकारसे

માનકર દુનિયાકો ઐસે કહા હૈ. 'કહા હૈ' વો કાર્યકા કર્તા ભી વાણી હૈ. આહાહા! કર્તા-કર્મકી અન્યનિરપેક્ષતયા (-અન્યદ્રવ્યસે નિરપેક્ષતયા... પરકી અપેક્ષા બિના દરેક દ્રવ્યકી પર્યાય સ્વદ્રવ્યસે હોતી હૈ. હૈ? સ્વદ્રવ્યમેં હી સિદ્ધિ હોનેસે... ઉસ દ્રવ્યકી પર્યાય ઉસ દ્રવ્યમેં અપનેસે સિદ્ધિ હોનેસે... આહાહા! જીવકે અજીવકા કર્તૃત્વ સિદ્ધ નહીં હોતા. જીવ અજીવકા કાર્ય કરે ઐસા સિદ્ધ નહીં હોતા. જીવ અપની પર્યાયકો કરે અને પરકી ભી કરે (ઐસા માને) તો દો ક્રિયાવાદી મિથ્યાદ્રષ્ટિ હોતા હૈ. સમયસારમેં આતા હૈ.. સમયસારમેં આતા હૈ. અપની પર્યાય ભી કરે ને પરકી ભી કરે, એક દ્રવ્ય દો ક્રિયા કરે (ઐસા માને) તો મિથ્યાદ્રષ્ટિ હૈ. અજ્ઞાની હૈ, જૈનકી ખબર ઉસકો નહીં. વિશેષ કહેંગે.

(પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ)